

Catherine Poncin

EEN SCHOONGEEVEGD LICHTVELD

EXPOSITIE

DOOR LEO DIVENDAL

*"Zo wordt een metafoor
gecreëerd die van mijn oog
(dat tot dromen aanzet)
naar mijn model (de
verleider) loopt. Er wordt
een relatie tot stand
gebracht die zich uit in
liefdestaal waar ik, diep
vanuit de ogen van het
begeerde object, me aan
vasthecht, mee samenval,
me in weerspiegel."*

Aan het woord is de Franse

Bij menige expositie-ope-
ning wordt graag uit *La
Chambre Claire* van Bar-
thes geciteerd om iets diepzinnigs te
beweren over de betekenis van foto's.
Zijn hele oeuvre cirkelt rondom het
geheim van betekenissen, niet enkel
van foto's, maar ook van tekens, van
taal, van muziek, van reclame, kortom
van alles wat op de een of andere wij-
ze beeld is, of beeld oproept. Bij het
werk van Catherine Poncin krijgt het
lezen van Barthes' teksten

een extra dimensie, omdat haar foto's
op basis van bestaande voorstellin-
gen (foto's) en doet als zodanig mis-
schien wel wat Barthes bedoelt als hij
bij wijze van motto aan het begin van
zijn autobiografische boek (Roland
Barthes par Roland Barthes) schrijft:
'dit alles moet worden beschouwd als

een extra dimensie, omdat haar foto's
op basis van bestaande voorstellin-
gen (foto's) en doet als zodanig mis-
schien wel wat Barthes bedoelt als hij
bij wijze van motto aan het begin van
zijn autobiografische boek (Roland
Barthes par Roland Barthes) schrijft:
'dit alles moet worden beschouwd als

gezegd door een romanpersonage'.
Als Catherine Poncin als basismate-
riaal voor haar foto's eerdere be-
staande voorstellingen kiest, komt
dat voort uit fascinatie. Die fascinatie
(Barthes zegt: 'ik heb slechts die af-
beeldingen gekozen die me zonder
te weten waarom verbijsterden') be-
staat zonder direct aanwijsbare re-
den, zonder vooropgezette weten-
schap, moet voortkomen uit een on-
bedwingbaar verlangen in een beeld
binnen te gaan, er in binnen te drin-
gen, erin op te gaan en er stukje bij
beetje een scala van betekenissen
uit op te roepen. Dat oproepen is es-
sentieel. Catherine legt niets uit, zij geeft zich
in haar verbeelding prijs door in
plaats van herkenbare interpretaties
voor te leggen, nieuwe beelden te
maken. Dat middels beelden nieuwe
beelden oproepen, is ze als het ware
uit de bestaande vandaan roepen,
tevoorschijn toveren, naar boven wer-
ken. Dat is als een archeoloog en als

een kunstenaar tegelijk, diepere la-
gen aanboren, het gevonden beeld
eigen maken en er opnieuw vorm aan
geven.
De oude foto's die Catherine Poncin
vindt op verborgen plekken of op de
markt tot handel geworden, lijken
niet om hun 'verloren tijd' van belang
te zijn, geen *à la recherche du temps
perdu*. De gebruikswaarde van de
oude foto's bestaat voor haar vooral
uit de anonimiteit van de personen
en uit de tijd, die een actueel, her-
kenbaar en feitelijk verhaal heeft ver-
vaagd.
Tewijl de beelden bleven, is de her-
innering, zoals ik het zou willen noe-
men, 'uit het lichaam geraakt'. Nie-
mand weet meer wie de mensen zijn
die op de foto staan, het zijn beelden
zonder geheugen geworden. Er is
geen levend lichaam meer dat het
geheugen van deze beelden koest-
tert, er is geen intieme reis meer die
deze beelden meevoert. Bij de grens
van de dood zijn de levenden ver-

Catherine Poncin,
geboren in 1953,
exposeerde eerder
in diverse groeps-
exposities in
Frankrijk, onder
andere in Arles,
waar ze in de loop
der jaren verschil-
lende stages deed
bij o.a. Duane Mi-
chals. De tentoon-
stelling 'Polysemie
Memoria' is haar
eerste presentatie
buiten de grenzen.

dwenen en de beelden gebleven.
Wat Catherine Poncin doet is deze
beelden voorzien van een nieuw ge-
heugen, geen reconstructie, als een
op zoek-zijn naar het oude, maar ze
verbinden met het hare, ze uit de
anonimiteit van de dood trekken
adem inblazen, opnieuw begeesti-
gen, naar model van haar verbeel-
ding. Dat klinkt bijna religieus en
daar heeft het ook iets van, het is een
ritueel proces van bezweren, de
dood in het beeld over de kling jagen.
Dit is een proces dat nauwgezet en
precies (ritueel), met veel beschou-
wing (meditatie) en krachtsinspan-
ning (offer) gebeurt.
De vergelijking met het religieuze is
niet overdreven, ook daarin gaat het
om de transformatie van een be-
staand, het leven omvattend verhaal
naar een innerlijke verwerking, om
het bestaande beeld, maar nu eigen
gemaakt en bemediteerd in een
krachtige, actuele vorm te krijgen. En
dat alles om angst te bezweren, dooc-

*fotografie Catherine
Poncin die haar project
Polysemie Memoria
presenteert in galerie
2 1/2 x 4 1/2 in Amsterdam.
Het wijsgerig denken van
Poncin is sterk beïnvloed
door Roland Barthes, ook
in Nederland geen
onbekende meer.*

te overstijgen, anonimiteit op te heffen, om tot zingeving te komen. In essentie is dat natuurlijk de zin van elk kunstenaarschap, maar in haar geval heeft het zo'n bijzondere betekenis omdat haar basismateriaal een overgeleverd beeld is, ternauwernood het restant van een verhaal missschien, maar toch.

Dat beeld is een *champ lumineux*, een lichtveld, een podium. Ze zegt

ergens: 'ik veeg het lichtveld zorgvuldig schoon'. Dat is een reiniging, een conditie 'opdat niets mij ontgaat van het spel van de acteur, geen enkele blik van verstandhouding, geen enkele emotie. Dat betekent dat ze de beelden in eerste instantie beschouwt als een voorstelling: de anonieme personen worden personages, de ruimtes worden decors.

Catherine Poncin is eigenlijk regisseur. Haar kunst is die van de visuele performance. Het gezicht wordt uit de anonimiteit vandaan getrokken het podium op, het podium van haar verbeelding en van die van de toeschouwer. Het is alsof de personages

adem krijgen en elk moment in beweging kunnen komen. Alsof de blik van Catherine Poncin beweegt over het oppervlak van het beeld en met de kracht van die blik een geheim in het lichtveld ontrafelt door het te tonen maar tegelijk door het intact te laten, want haar voorstellingen leiden niet tot meer kennis of inzicht over het voorbije leven van de afgebeelde personen, maar trachten door te dringen in de magische werking van de afbeelding. Haar materiaal bestaat uit foto's die zeer specifiek zijn: ze moeten een bepaald soort rijkdom bevatten. Een schat aan gezichten, portretten, meestal groepsportretten.

Elk portret en zo ook elk groepsportret heeft de bijzondere eigenschap omwille van het beeld te bestaan, een beeld om een herinnering op te roepen of te bewaren, als een indirect verband met dat wat voorbijging. Dat zijn meestal gelukkige momenten.

Het zijn feesten en reizen waarop groepsportretten gemaakt worden, dat gebeurt nu eenmaal niet op begrafenissen rondom de dode. Het zijn ook portretten van groepen die nu eenmaal ophouden te bestaan. Het zijn pogingen om iets ongrijpbaars vast te houden en het moet de suggestie wekken van geluk, van be-

Galerie 2 1/2 x 4 1/2,
Prinsengracht 356,
Amsterdam,
geopend
do en vr 14-18 uur,
za 12-17 uur,
14 mei t/m 6 juni.

houd van geluk, van leven in zijn waardevolste dimensies samenvatten. Elk portret is daarmee geladen en doordeesemd. Catherine tast dat geheim af in een proces van isoleren, van steeds opnieuw isoleren, elke keer in een nieuw verband, vanuit een nieuw standpunt, onder een andere hoek. Het spel wordt opnieuw opgevoerd, maar nu vanuit een ander perspectief. Het is niet langer het perspectief van de afgebeelden, maar van de degene die verbeeldt: Catherine Poncin. Dat begint bij een voelbare koestering van de beelden, een vondst, een schat van de eerste orde, waarin elk beeld opnieuw deze potentie tot transformatie in zich heeft. Dat continueert zich in een zeer precies, zeer voorzichtig aftasten, sensueel en met het grootste respect voor het beeld. Het beeld zal nooit verwond worden en het behoudt als het ware het voortdurende recht zich terug te trekken gaande dat nieuwe proces van verbeelding. Naast de portretten speelt de ruimte een rol. Ruimte is gematerialiseerde tijd. In 'ruimte' zijn cultuur, atmosfeer, ontwerp en podium verenigd. Ruimte 'kleedt de geportretteerden aan', nuanceert een beweging, laat iemand ergens zijn, bestaan dus. Op dezelfde tactiele wijze als Catherine's benadering van personages, speelt ruimte in de beelden een levende rol, de rol van een universum, dat om dezelfde behandeling vraagt. En dat doet ze met overgave. Die ruimte speelt een diversiteit aan rollen: die van huid, die van territorium, die van vrijplaats, die van begrenzing, die van tastbare vorm.

Catherine Poncin modelleert uit de voorstellingen vandaan haar nieuwe ruimtes en plaatst er haar personages in, de personages die haar fantasie bevolken en waarin ze zichzelf spiegelt en ons de bijzondere gelegenheid geeft dat ook te doen. *Polysemie Memoria* is Catherine's gezicht: een nieuwe beelden rijkdom, waarin alle visuele kracht wordt aangewend om een wonderbaarlijke wereld op te roepen, als geheugensteun van de fantasie. ◇

Met dank aan Caluke van Hoften voor de vertaling van de tekstfragmenten van Catherine Poncin.